

Fagbeskrivelse for 4. avdeling (for studenter som startet på studieprogrammet før høsten 2020. Eksamen etter denne ordningen gjennomføres siste gang våren 2024)

×

Vedtatt av studieutvalget 01.04.05 (SU 12/04 - DL 200200704-67) jf. studieplan for mastergraden i rettsvitenskap. Endret ved sak SU 54-11, SU 30-12, SU 40-12, SU 12-13, SU 59-13, 94-13, 95-13, 24/15, SU 19/16, SU 5/17, SU 14/17, SU 15/17, FS 24/17, SU 64/18, SU 74/18 og SU 43/21

Metode- og perspektivfaget (15 sp)

Metode- og perspektivfaget utgjør til sammen 15 studiepoeng, og er sammensatt av følgende elementer:

1. Juridisk metodelære (2 sp)
 2. Etikk (2 sp)
 3. Menneskerettigheter (6 sp)
 4. Rettssosiologi, komparativ rett eller rettsfilosofi i et metodisk perspektiv (5 sp).
- Studentene skal velge ett av disse tre fagene.

Juridisk metodelære (2 sp)

1) Faglig innhold

Juridisk metode er et gjennomgående tema på masterstudiet. På 4. avdeling bygger faget på læringsutbyttet fra tidligere avdelinger. Det skal gi en dypere innsikt i og forståelse for metodiske problemstillinger. De spesielle metodespørsmålene som oppstår i de øvrige fagene på 4. avdeling står sentralt. Oppmerksomheten rettes særlig mot legalitetsprinsippets betydning i strafferetten og forholdet mellom norsk intern rett og folkerett (inkorporert og ikke-inkorporert). Studier av hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler inngår også i faget.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om grunnlaget for og innholdet i legalitetsprinsippet i strafferetten
- avansert kunnskap om forholdet mellom folkerett og norsk intern rett
- god kunnskap om hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- anvende det strafferettslige legalitetsprinsippet i juridisk argumentasjon.
- anvende den juridiske metode for å harmonisere folkerett og norsk intern rett, og for å løse motstrid mellom folkerett og norsk intern rett
- redegjøre for hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler

Etikk (2 sp)

1) Faglig innhold

Etikk er et gjennomgående tema på masterstudiet. Formålet er å gi studentene et grunnlag for å identifisere og resonnerer over etiske problemstillinger som oppstår i arbeidssituasjonen som jurist. På 4. avdeling er hovedvekten lagt på yrkene påtalejurist, dommer og forsvarsadvokat.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om hvilke situasjoner som kan inneholde etiske problemstillinger innenfor yrkene påtalejurist, forsvarsadvokat og dommer
- avansert kunnskap om regler knyttet til slike situasjoner

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere, analysere og ta stilling til etiske problemstillinger som kan oppstå innenfor yrkene påtalejurist, dommer og forsvarsadvokat

Menneskerettigheter (6 sp)

1) Faglig innhold

Faget menneskerettigheter bygger videre på innføringen i folkerett på første avdeling, og uttyper den kunnskap studentene har fått om noen sentrale menneskerettigheter på første og andre avdeling. Menneskerettighetene hører under den spesielle del av folkeretten. De har sitt historiske utspring i naturretten, og bygger på at alle mennesker har visse ukrenkelige rettigheter. Disse rettighetene kommer regelmessig i konflikt med nasjonalstatenes prioriteringer og oppfatninger. Det er et statsansvar å gjennomføre menneskerettighetene i nasjonal rett og å påse at de følges. Faget tar opp utvalgte menneskerettigheter slik de kommer til uttrykk i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 1950 (EMK) med tilleggsprotokoller (TP). Det legges særlig vekt på vernet mot vilkårlig frihetsberøvelse og andre frihetsinnskrenkninger (EMK art. 5), retten til rettferdig rettergang (EMK art. 6), legalitetsprinsippet (EMK art. 7), retten til privatliv og familieliv (EMK art. 8) og vernet mot gjentatt straffeforfølgelse (EMK art. 7, TP art. 4). I faget inngår også et praktisk-metodisk element; å finne frem til og anvende internasjonale kilder.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om særegne metodiske forhold på menneskerettighetenes område, herunder betydningen av Den europeiske menneskerettighetsdomstols (EMD) praksis
- avansert kunnskap om innholdet i vernet mot vilkårlig frihetsberøvelse, retten til rettferdig rettergang, legalitetsprinsippet, retten til privatliv og familieliv og vernet mot gjentatt straffeforfølgelse
- avansert kunnskap om menneskerettighetenes innvirkning på norsk rett
- god kunnskap om menneskerettighetenes utvikling og plass i folkeretten
- kunnskap om EMDs organisasjon og saksbehandling

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og løse menneskerettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- redegjøre for forholdet mellom internasjonale menneskerettigheter og norsk rett

Rettssosiologi (5 sp)

1) Faglig innhold

Rettssosiologiens hovedproblemstillinger er samfunnsforholdenes innvirkning på retten, rettens innvirkning på samfunnsforholdene og vekselvirkningen mellom disse. Endringer i samfunnsforholdene kan medføre endringer i rettsregler og argumentasjonsmønster i rettsanvendelsen. Et annet tema er hvorvidt rettsreglene realiserer målene lovgiver ønsker å oppnå. Faget tar også opp aktuelle rettssosiologiske debatter. I tillegg er en analyse av juristers rolle i samfunnet omfattet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om rettssosiologiens hovedproblemstillinger
- avansert kunnskap om juristprofesjonens rolle i samfunnet
- kunnskap om forskjellige måter å drive rettssosiologisk forskning på
- kunnskap om sentrale rettssosiologiske debatter

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og diskutere rettssosiologiske problemstillinger, herunder ved å anvende rettssosiologiske undersøkelser
- selvstendig vurdere juristprofesjonens rolle i samfunnet
- benytte rettssosiologiske hensyn i juridisk argumentasjon

Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv (5 sp)

1) Faglig innhold

Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv omhandler jussens grunnspørsmål. Faget har tre hovedtemaer. Det første temaet er *Hva er rettsfilosofi?* Temaet bygger på refleksjon

rundt spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres. Studentene blir orientert om sentrale rettsfilosofiske posisjoner. Denne delen er kortfattet og er ment som introduksjon til fagets andre og mest sentrale del. Det andre hovedtemaet er *Rettsfilosofi og juridisk metode*. Temaet bygger på diskusjoner om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og på sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode. Det tredje hovedtemaet er *Rettsfilosofi og fagdebatt*. Temaet omfatter aktuelle rettsfilosofiske diskusjoner i sammenheng med straff, menneskerettigheter og feministisk rettsteori.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell, eller annerledes sagt, om den rettsrealistiske rettskildelære
- god kunnskap om rettslig argumentasjon og rettslig rettferdiggjørelse av avgjørelser
- kunnskap om hva som påvirker våre syn på spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres
- kunnskap om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og om sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode
- kunnskap om noen dagsaktuelle fagdebatter innom feltet

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- forklare hva som påvirker våre syn på spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres
- diskutere grunnleggende sider ved den juridiske metoden og reflektere over sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode
- bedrive selvstendig metodisk tenkning og kunne evaluere kvaliteten på juridisk argumentasjon i større grad
- forklare og kritisk reflektere over de problemstillinger og den argumentasjon som tematiseres i pensum

Komparativ rett (5 sp)

1) Faglig innhold

Komparativ rett er en inngangsport til forståelse og samarbeid mellom ulike rettssystemer. I komparativ rett beskriver, sammenligner og analyserer man ulike (nasjonale) rettssystemer. Formålet er å lære hvordan ulike rettssystemer er bygget opp, herunder hvordan historiske, kulturelle og samfunnsmessige faktorer kan forklare likheter og forskjeller, samt hvilket samspill som finner sted mellom ulike rettssystemer. I tillegg gis en innføring i rettskomparativ metode.

I faget fokuseres det på de kontinentaleuropeiske rettskretsene som de tyske og franske utgjør (altså civil law), og de engelske og amerikanske rettskretsene (common law) og den nordiske rettskretsen, representert av Finland.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- Avansert kunnskap om de sentrale trekkene ved og skillet mellom civil law og common law- systemer slik disse opptrer i amerikansk, engelsk, fransk og tysk rett
- Avansert kunnskap om nordisk rett
- Kunnskap om hva en rettskultur er og hvordan den blir formet

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- Identifisere og diskutere likheter og forskjeller mellom ulike lands rett, herunder begrunne hvordan disse har oppstått
- Identifisere og diskutere særtrekk ved den norske rettskulturen og rettssystemet
- Bruke begrepet rettskultur for å analysere karakteren av et visst lands rett

-

Samerett (5 sp)

1) Faglig innhold

Samerett bygger på innføringen i folkerett fra første avdeling. Faget tar opp rettslige problemstillinger som berører samene i egenskap av å være et urfolk. Det dreier seg

særlig om spørsmål som går på tvers av den tradisjonelle inndelingen av rettsområder. Faget omhandler tema fra folkerett, nasjonal rett og samisk rett, der samenes kollektive og individuelle rettigheter er sentrale. I tillegg behandles de særskilte problemstillinger som gjør seg gjeldende for ett folk uten egen stat, og med en rettskultur som avviker fra den stat de tilhører. De særskilte metodiske problemstillinger som oppstår i møtet mellom samisk og norsk rettskultur behandles også.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om de metodiske problemstillinger som er særegne for sameretten
- avansert kunnskap om samenes selvbestemmelsesrett som urfolk
- avansert kunnskap om retten til land, vann og naturressurser i samiske områder, herunder diskusjonen om eiendomsretten til indre Finnmark og reglene om vern mot inngrep i samiske bruksområder
- god kunnskap om reindrifftsrett, særlig dens grunnlag og **erstatnings**rettslige vern
- god kunnskap om språkrettigheter

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og analysere samerettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- redegjøre for begrunnelsen for samiske rettigheter
- redegjøre for de tolkningsspørsmål lovgivningen, herunder sameloven og finnmarksloven, reiser
- analysere de menneskerettslige spørsmål som kulturmøtet mellom det norske storsamfunn og det samiske urfolket aktualiserer

-

Strafferett (15 sp)

1) Faglig innhold

Strafferett deles tradisjonelt inn i en alminnelig og en spesiell del. Den alminnelige delen omfatter rettsregler som er felles for alle straffebestemmelser: vilkår for å straffe (ansvarslæren), samfunnets reaksjoner på straffbar adferd (reaksjonslæren) og fullbyrdelsen av reaksjonene (fullbyrdelseslæren). Hovedvekten i faget ligger på ansvarslæren, som omfatter kravet til lovstridig handling, fravær av straffrihetsgrunner, subjektiv skyld og tilstedeværelse av personlige forutsetninger for straff. Den spesielle strafferetten omfatter utvalgte straffebud innen volds-, sedelighets- og formuesforbrytelser. Faget tar også opp reglene om anvendelse av flere straffebud på samme handling (konkurrens), og går noe inn på årsaker til kriminalitet, straffens formål og virkning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om særegne metodiske forhold på strafferettens område, herunder ved tolking av straffebud
- avansert kunnskap om ansvarslæren
- avansert kunnskap om utvalgte straffebestemmelser som er satt til å verne liv, legeme og helbred
- avansert kunnskap om utvalgte sedelighetsforbrytelser
- avansert kunnskap om utvalgte formuesforbrytelser
- avansert kunnskap om foretaksstraff
- god kunnskap om konkurrens
- kunnskap om og teorier om straffens formål og berettigelse

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og løse strafferettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- forklare strafferettens plass i rettssystemet, straffelovgivningens oppbygning og sammenhengen mellom strafferett og straffeprosess
- redegjøre for forholdet mellom strafferett, statsforfatningsrett og folkerett, herunder menneskerettigheter.
- redegjøre for begrunnelsen for straff og ulike straffeteorier.

Rettergang (20 sp)

Faget rettergang omhandler reglene for behandling av sivile saker og straffesaker og består av to disipliner - sivilprosess og straffeprosess, med like mange studiepoeng fordelt på hvert fag.

Sivilprosess

1) Faglig innhold

Sivilprosess omhandler reglene for domstolsbehandling av sivile saker.

Prosessreglene bestemmer hvordan en må gå frem for å få rettslig beskyttelse for de posisjoner og/eller rettigheter som fremgår av de materielle regler. Faget omhandler prosessrettslige prinsipper og tvistelovens regler for saksbehandlingen. Kravet til rettferdig rettergang er av fundamental betydning, og grunnlaget for mer spesifikke prinsipper, som kontradiktorisk saksbehandling og likebehandling. I sivile saker er det opp til den enkelte part å utrede en sak og ta standpunkt til om den skal bringes inn for domstolene. Dette har betydning for utforming av regler og prinsipper på området. Disposisjonsprinsippet og forhandlingsprinsippet står her sentralt.

Disposisjonsprinsippet går ut på at det er partene som har herredømme over gjenstanden for prosessen. Kjernen i forhandlingsprinsippet er at partene har hovedansvaret for å skaffe til veie det faktiske grunnlaget for rettens avgjørelse, og at retten bare kan bygge på de påstandsgrunnlag som partene har påberopt. De øvrige sivilprosessrettslige prinsipper omhandles også; muntlig saksbehandling, bevisumiddelbarhet, offentlig saksbehandling, aktiv saksstyring og konsentrasjon av prosessen, proporsjonalitet, bevisfrihet og legdommerdeltakelse.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om prinsippene som gjelder for behandling av sivile saker, herunder den menneskerettslige forankringen av disse.
- avansert kunnskap om reglene om de alminnelige domstolars stedlige kompetanse
- avansert kunnskap om reglene om partsevne og prosessuell handleevne
- avansert kunnskap om reglene om søksmålgjenstand, søksmålssituasjon og partstilknytning.
- god kunnskap om utforming av stevning og tilsvær
- god kunnskap om rettskraftreglene

- god kunnskap om de øvrige forutsetninger som må foreligge for at en sak skal kunne tas til realitetsbehandling
- god kunnskap om behandling ved allmennprosess
- god kunnskap om hvilke bevis som kan føres, samt beviskravene
- god kunnskap om rettens forhold til partenes prosesshandlinger

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og løse sivilprosessrettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- benytte de prinsipper som gjelder for behandling av sivile saker i rettslig argumentasjon
- beskrive de enkelte skritt i saksbehandlingen for domstolene
- forstå og analysere hvilke roller og oppgaver de ulike aktørene har
- forstå og analysere etiske problemstillinger aktørene kan bli stilt overfor

Straffeprosess

1) Faglig innhold

Det grunnleggende krav i straffeprosessen er at rettergangen skal være mest mulig betryggende. Dette betyr at de faktiske forhold så langt det lar seg gjøre blir klarlagt og at de rettslige spørsmål blir riktig avgjort, slik at ingen blir uriktig domfelt. Dette kravet må avveies mot hensynet til en hurtig og effektiv rettergang. Ved avveiningen av hensynene må det ses hen til sakens alvorlighet. Straffeprosess omhandler reglene for hvordan straffbare handlinger skal etterforskes og hvordan saker om straff skal behandles i retten. I straffesaker har politi og påtalemyndighet ansvar for å forberede saken gjennom etterforskning og påtalebeslutning før den bringes inn for domstolene. Hovedvekten i faget er på straffeprosessuelle prinsipper og straffeprosesslovens regler for saksbehandling. Det gjelder mer detaljerte prinsipper som er retningsgivende for prosessen: Anklageprinsippet (domstolene trer bare i virksomhet etter begjæring av en påtaleberettiget), offentlighetsprinsippet, muntlighet i saksbehandlingen og bevisumiddelbarhet. Spørsmålene om adgangen til å lese opp tidligere avgitte forklaringer under hovedforhandlingen, tempoet i saksbehandlingen og adgangen til å straffeforfølge når det allerede er reagert på forholdet med en sanksjon (dobbelstraff), er særlig blitt påvirket av EMK og EMDs praksis.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om siktedes rettigheter og plikter
- avansert kunnskap om fornærmedes rettsstilling
- avansert kunnskap om reglene om varetektsfengsling
- avansert kunnskap om prinsippene for behandling av straffesaker, herunder kompetansefordelingen mellom påtalemyndighet og domstol
- avansert kunnskap om hvilke bevis som kan føres, samt beviskravene
- avansert kunnskap om generelle vilkår for bruk av tvangsmidler
- god kunnskap om rettskraftreglene
- god kunnskap om tvangsmidlene
- god kunnskap om utforming av tiltalebeslutning
- god kunnskap om reglene om forsvarer og bistandsadvokat
- god kunnskap om reglene om gjennomføring av hovedforhandling og dom i tingretten
- kunnskap om organiseringen av påtalemyndigheten
- kunnskap om reglene om forelegg som straff.

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- identifisere og løse straffeprosessrettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- benytte de prinsippene som gjelder for behandling av straffesaker i rettslig argumentasjon
- beskrive de enkelte skritt i saksbehandlingen for domstolene
- forstå og analysere hvilke roller og oppgaver de ulike aktørene har
- forstå og analysere etiske problemstillinger aktørene kan bli stilt overfor

Generell kompetanse

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- anvende sine kunnskaper og ferdigheter om menneskerettigheter til å identifisere og løse menneskerettslige problemstillinger på flere rettsområder
- anvende kunnskap om internasjonal rett til å identifisere og løse folkerettslige- og internrettslige problemstillinger
- identifisere og analysere sammenhenger mellom sentrale prinsipper for rettergang
- utføre omfattende selvstendig arbeid, både skriftlig og muntlig, innenfor rettsområdene som inngår på avdelingen
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen, individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer innenfor rettsområdene på avdelingen på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmennheten
- identifisere og reflektere over yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og analysere og håndtere disse på en forsvarlig måte.

Praksis - Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- kunnskap om praktisk juridisk arbeid
- kunnskap om metodiske problemstillinger tilknyttet praksis
- kunnskap om rettspolitiske og rettssosiologiske problemstillinger tilknyttet praksis
- kunnskap om yrkesetiske problemstillinger

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- reflektere over profesjonsorienterte erfaringer
- gjennomføre et selvstendig og avgrenset utredningsprosjekt under veiledning
- identifisere og diskutere yrkesetiske, metodiske og rettspolitiske/rettssosiologiske problemstillinger jurister kan støte på
- drøfte og ta stilling til enten metodiske, yrkesetiske, eller rettspolitiske/rettssosiologiske problemstillinger

Generell kompetanse

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten:

- kommunisere rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet, evt. også allmennheten
- foreta kritiske vurderinger av profesjonsorienterte problemstillinger